

Slovenski Učitelj

**Pedagoška revija
in glasilo Slomškove družbe
v Ljubljani**

7

Leto XII

1940

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Aleksandrova
cesta 10. Upravišтво je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno 50 din.
Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa
upravišтво. Izdajatelj in lastnik je »Slomškova družba« v Ljubljani. — —
Odgovorni urednik: Strukelj Ivan. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani
(Jože Kramarič).

Vsebina 7. števil: Don Boskova vzgojna metoda (Jože Kostanjevec). — O pouku slovenščine v meščanski šoli (L. Rus). — Nauk o duši (E. Bojc). — Psiha slovenskega naroda (E. Deisinger). — Nekaj snovi za pouk v višji ljudski šoli (R. Zazula). — Telesna vzgoja, mladina in šola (Pavle Kveder). — Ali naj damo otroka v gimnazijo že iz 4. razreda (prof. H. Bajuk). — Iz šolskega življenja. — Književne vesti.

VABILO

Vse članstvo in somišljenike vabimo na občni zbor Slomškove družbe, ki bo dne 8. julija t. l. na Brezjah z običajnim dnevnim redom. Po občnem zboru izlet v rojstni kraj Franceta Prešerna. Odbor.

Knjižne izdaje »Slomškove družbe«:

1. A. Lebar: »Oskrba manjnadarjencev.« Cena 10 dinarjev.
2. France Bevk: »Pastirčki pri kresu in plesu.« Cena 5 dinarjev.
3. Rudolf Wagner: »Gremo v Korotan.« Cena 10 din.
4. Rudolf Wagner: »Poglejmo v beneško Slovenijo.« Cena 10 din.
5. Ivan Čampa: »Štirje zvonarčki.« Cena 6 din, vez. 10 din.
6. France Bevk: »Grivarjevi otroci.« Cena 8 din, vez. 12 din.
7. Marija Jezernik: »Vesele uganke.« Cena 8 din, vez. 12 din.
8. Krista Hafner: »Kako naj se otrok uči.« Mala brošurica za starše. 2 din.
9. Franc Ločniškar: »Vrtec« za leto 1938/39, vezan 25 din.
10. »Slovenski učitelj« za leto 1938/39, vezan 55 din.
11. Jan. Plestenjak: »Bajtarska kri.« Cena 15 din, vez. 18 din.
12. Rud. Pečjak: »Japonske pravljice.« Cena 10 din, vez. 12 din.

Naročila sprejema »Slomškova družba« v Ljubljani, Aleksandrova c. št. 10, dvorišče, I. nadstropje.

V dolnjelendavskem okraju so ustanovili novo podružnico Slomškove družbe. Učiteljsvo obmejnege okraja se je zbralo dne 9. junija v Turnišču pri častitem gospodu dekanu Jeriču, ki je vodil vse priprave. Po poldanski službi božji je učiteljsvo odšlo v prostore tamkajšnjega župnišča, kjer ga je č. g. dekan lepo v Slomškovem duhu pozdravil ter vodil zborovanje. Podal je besedo predsedniku centrale, ki je pozdravil lepo število navzočih članov Slomškove družbe in izrazil veselje, da hoče krščansko učiteljsvo tega okraja imeti svojo podružnico, ki bo gojila v okraju krščansko pedagogiko in bo tudi predstraža v narodnem pogledu. V daljnjem svojem govoru je podal zgodovino Slomškove zveze in družbe. Nato so bila sprejeta pravila in izvoljen odbor s predsednikom M. Tratnjekom, okrajnim šolskim nadzornikom, na čelu. Ta je imel tudi kratko predavanje o šolskem delu, kar so navzoči sprejeli z odobravanjem. Novo ustanovljeni podružnici želimo veliko uspeha in božjega blagoslova! Kar je mogoče v okraju Dol. Lendave, bi bilo mogoče tudi v okraju Murska Sobota. Tudi tam je učiteljev in učiteljic, ki želijo, da kdo dvigne Slomškovo zastavo. Kolikor prej, toliko bolje. Začeti je treba, to je vse, je rekel naš rajni dr. Krek. Š.

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 50 din, članarina »Slomškove družbe« 5 din, prispevek za vzdrževanje lokala 12 din = skupaj 67 din letno.

Slovenski Učitelj

Pedagoška revija in glasilo Slomškove družbe

L e t o X X X X I

V Ljubljani 5. julija 1940

Š t e v. 7

Jože Kostanjevec

Don Boskova vzgojna metoda

Leta 1886 — dve leti pred svojo smrtjo — je prejel sv. Janez Bosko od nekod pismo z vročo prošnjo, da naj razodene skrivnost svojega čudovitega vzgojnega sistema. Don Bosko je sam pri sebi ponavljal: »Moj sistem, kakšen je moj sistem?« Svojim duhovnikom pa je rekel: »Hočejo, da bi jim razložil svoj sistem. Kako, če pa sam ne vem! Delal sem, kakor mi je navdihoval Gospod in kakor so terjale okoliščine.«

In res! Navdihnjenje iz neba, združeno z neizmerno ljubeznijo apostolskega srca, je pravi temelj njegove vzgojne umetnosti.

Vendar je imel sv. Janez Bosko svoj vzgojni sistem, popolnoma svoj. Ni pa misliti, da je nastal ta njegov sistem kar z eno potezo. Nasprotno! Preden je popolnoma dozorel, ga je svetnik preizkušal, ga spreminjal in predelaval, kakor mu je pač narekovala izkušnja; obenem je upošteval, kar so delali pri vzgajanju drugi pred njim.

I. S i s t e m

Kot temelj, kot bistvena, a ne edina činjenica njegovega sistema je: Nikdar mladine ne pustiti same, brez nadzorstva... L. 1854 je imel svojo vzgojno metodo že precej izdelano. V svojem prvem pogovoru z ministrom Ratacijem je že jasno povedal, da se poslužuje preventivnega (preprečevalnega), ne pa represivnega (strahovalnega) vzgojnega sistema. V svoji razpravi o preventivnem sistemu piše: »Dva sistema sta bila vedno v navadi pri vzgoji mladine: preventivni in represivni. Represivni sistem obstoji v tem, da predstojnik razloži podložnim postavo, nato pa pazi, da odkrije prestopke ter določi, ako je potrebno, zaslužen kazni. Po tem sistemu mora biti predstojnikova beseda in njegov pogled vedno strog in skoraj pretilen, ogibati se mora vsakega zaupljivega stika s podložniki... Ta sistem je lahek, zahteva manj truda in je primeren posebno za vojake in sploh za odrasle in pametne osebe, ki morajo biti same od sebe zmožne vedeti in imeti v spominu, kaj zahtevajo postave in drugi predpisi.

Drugačen, rekel bi, nasproten pa je preventivni sistem. Po tem sistemu se gojencem razlože predpisi in pravila v zavodu, nato pa so le-ti pod budnim nadzorstvom nadziralcev, ki jim z očetovsko ljubeznijo govorijo,

jih vodijo ob vsaki priložnosti, jim svetujejo in jih prijazno opominjajo. To pomeni toliko, kot onemogočiti gojencem pregreške.

Ta sistem temelji ves na pameti, na veri in ljubezni, zato izključuje vsako nasilno kazen . . . »

V razgovoru z ministrom Ratacijem pa je dejal: »Prizadevamo si, da bi dečke navdali s svetim strahom božjim; s primernim poukom v verskih resnicah in poštenem življenju skušamo zbuditi v njih ljubezen do čednosti in stud pred grehom; z ljubeznivim opominjanjem jih usmerjamo na pravo pot, z verskimi vajami pa jim pomagamo, da na njej ostanejo. Spodbujamo jih z dobrotno besedo; če kdaj zanemarjajo svojo dolžnost, jih na lep način opomnimo in prepričamo, da jo je treba popraviti. Z eno besedo, storimo vse, kar nam vелеva krščanska ljubezen, da jih popravimo, da bi delali dobro in se ogibali slabega.«

Nadziratelj je podoben skrbnemu vrtnarju, čigar edina skrb je, nuditi rastlinam zrak in svetlobo in obenem izboljšati zemljo, kadar ima take sestavine, ki ovirajo razvoj in rast. In da bi imele te nežne rastline okrog sebe gorkoto in svetlobo, kar jim je potrebno, da se razcvetejo, prav zato vzgojitelj v prvi vrsti skrbi, da vse okrog njih neprestano diha pravo veselje . . . Sredi veselja jih navaja, da vzljubijo svoje dolžnosti, in prav sredi veselja se potem vznema v mladih srcih zaupanje, da se rada izroče njegovemu vodstvu. »Nikakor ne bo mogoče doseči kaj trajnega«, je ponavljal don Bosko, »če se ne naseli v otrokovem srcu zaupanje.« Don Boskova vzgojna metoda je vsa v tem: pridobi si otrokove srce in s srcem njegovo ljubezen. In kako? Da ne rabiš telesnih in ponižujočih kazni in da premostiš razdaljo med gojencem in učiteljem. Zato se zna prav po domače pridružiti otrokovim igram, umevati njegove težave in sočustvovati z njim, zanimati se za to, za kar se otrok zanima. Tako ne bo samo videl, ampak tudi čutil, da ga imaš rad in da mu dobro hočeš. Brez ljubezni ni zaupanja in brez zaupanja ni vzgoje.

Ali je torej ta vzgojni sistem nekaj povsem novega? Nikakor ne; star je kot je star evangelij, iz katerega neposredno izvira. Res pa je, da je nov in moderen edínole zato, ker lajša in utira otroku pot k najvišjemu smotru. Vendar don Bosko bistveno ni storil nič drugega kot to, da si je sredi 19. stoletja upal in znal dejansko oživitvoriti ono stran evangelija, kjer nam Jezus slika Dobrega Pastirja, ki pozna svoje ovčice, hodi pred njimi in jih vodi; ne zbeži, če pride volk; ne privošči si počitka, dokler niso vse ovce na varnem in neprestano uro za uro, dan za dnevom za nje žrtvuje vse svoje življenje. Sv. Janez Bosko je le udeležil čudovite besede sv. Pavla, ki povzdigujejo božansko lepoto Kristusove ljubezni: »Ljubezen je potrpežljiva, je dobrotljiva . . . ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega . . . vse pokrije, vse veruje, vse upa, vse prenese; ljubezen nikoli ne mine . . .«

In uspehi? — Navedemo samo en zgled! O veliki noči l. 1855 je imel don Bosko duhovne vaje v glasoviti jetnišnici Generala. Tri sto nesrečnih mladostnikov je z veseljem poslušalo njegove govore; tako jih je osvojil,

da so vsi razen enega pristopili k sv. zakramentom. Zato jih je hotel poplačati in jih peljati na izlet v Stupinidži. Ravnatelj jetnišnice in vrhovni nadzornik sta se kajpada ustavljala, toda minister Rataci je poklical don Boska: »Hočem ugoditi vaši prošnji. Vendar bom ukazal, da naj od daleč gredo za vami preoblečeni orožniki, da vam bodo pomagali, če bo treba.«

Don Bosko se je moral nasmejati. »Hvala, ekscelenca. Zelo sem vam hvaležen za dovoljenje in skrb, toda s fanti hočem biti sam; zato mi obljubite, da ne boste poslali za mano orožnikov. Vse prevzamem na svojo odgovornost. Če se bo zgodil kakšen nered, boste pa mene vtaknili v ječo.« Ratacijo ni bilo to nič kaj všeč. »Po poti vam bodo vsi ušli. Sami se boste vrnili.« »Name zaupajte,« je pritiskal don Bosko. Minister se je vdal.

Don Bosko je šel v Generalo, da uredi vse potrebno. Na večer pred izletom pa je zbral jetnike in jim naznanil veselo novico. Ko so slišali, da pojdejo na izlet, je zahrumelo kakor v panju. Don Bosko pa je nadaljeval: »Dal sem besedo, da se boste lepo obnašali in da se boste jutri zvečer vsi vrnili v to hišo. Jutri bo ves Turin gledal na vas; če se bo kdo grdo obnašal, bo v sramoto meni, res, a še bolj sebi, posebno po tem, kar je obljubil Bogu pri duhovnih vajah. Pokažite, da vaši sklepi niso bili prazni. Ali mi obljubite?«

»Da, da, obljubimo,« so odgovarjali v zboru. Naslednje jutro se je tri sto izgublencev odpravilo na pot v Stupinidži. Bili so veseli in ubogljivi kakor dečki iz Oratorija. Med njim je stopal don Bosko. Na vsem svetu bi tedaj ne bil našel bolj pridnih fantov! Ko so prišli na cilj, so šli k maši, ki jo je imel svetnik; in potem so bili ves dan čudovito ubogljivi in pridni; z veseljem so pospravili tečno kosilo in malico; in ko so se naigrali, so se proti večeru vsi vrnili v svoj sivi dom.

Minister je nepotrpežljivo čakal, kako se bo končal izlet. Ko mu je potem don Bosko sam osebno sporočil, kako je bilo, je začuden vzkliknil: »Hvaležen sem vam za vse, kar ste storili tem fantom. Toda povejte mi, gospod opat, zakaj pa država nima takega vpliva nanje, kakor ga imate vi?«

»Ekscelenca,« je odvrnil svetnik, »naša moč je duhovna moč. Država zna samo veleovati in kaznovati, mi pa govorimo mladini na srce in naša beseda je božja beseda.«

Rataci je spoznal, da ima duhovnik skrivnostno moč, ki mu prihaja od zgoraj. Zato je priznal don Bosku: »Res, vi lahko obvladate mlada srca, mi jih pa ne moremo. Ta oblast je dana samo vam.« Pa to niso bile samo besede; ko se je pozneje eden izmed njegovih sorodnikov nekaj izpridil, ga ni poslal v Generalo, ampak v Oratorij.

II. Kako praktično uporabljati preventivni sistem vzgajanja?

Uporaba tega sistema temelji vsa na besedah sv. Pavla »Ljubezen je potrpežljiva, ... vse pretrpi, vse prenese ... Zato more le kristjan z uspehom uporabljati preventivni sistem. Pamet in vera sta sredstvi, katerih se mora vzgojitelj vztrajno posluževati, vaditi gojence ter se sam ravnati po

njih, ako hoče, da mu bodo gojenci pokorni in da bo dosegel svoj namen. Razložiti, kako se sistem praktično uveljavlja, ni tako lahko. To je nekaka uvidevnost, ki je sicer ni mogoče opredeliti, ki pa vendar pomaga vzgojitelju, da srečno razvozla tisoč različnih primerov in težav. V dejanju se ta sistem kaže takole: ravnatelj je bolj oče ko predstojnik; drugi predstojniki morajo natančno spolnjevati svoje dolžnosti. Učitelj ukazuje v svojem razredu, izven njega pa je svojim učencem bolj prijatelj ko učitelj.

Don Boskovo geslo je: »P a z i t e !« In tako je delal sam in isto je zahteval od drugih. Učiteljem je pravil: »Pridite prvi v razred in zadnji odidite iz njega.« Nadziral je: »Na dečke pazite pri vsakem koraku, da tako preprečite pregreške.« Če je opazil pri gojencih napake, je posvetil tem vso skrb. Začel jih je natančneje opazovati, dal jim je posebno nadzorstvo; pazil je, s kom hodijo; skušal se jim je približati in poizvedeti to in ono.

(Dalje prihodnjič.)

L. Rus

0 pouku slovenščine v meščanski šoli*

Pouk materinega jezika je pri nas največ Vodnikova in Slomškova zasluga. Pri drugih narodih, n. pr. pri Nemcih, ni bilo v šolah materinega jezika do srede 18. stoletja. Gojili so le klasične jezike. Tako je škof Herder pri Nemcih uvedel pouk materinega jezika obvezno v vse šole. V zvezi s tem je stopilo v ospredje vprašanje in zanimanje za m e t o d i k o materinega jezika, ki pa stavlja zahteve po večji učiteljevi izobrazbi.

Tako se od učitelja ne zahteva samo teoretičnega znanja, temveč tudi umetniško čustvovanje, vživljanje v mlado dušo in čustveno podajanje snovi. Zato je potrebna učitelju filozofsko pedagoška predizobrazba, ki jo lahko delimo: 1. v e t i k o, katere študij nas usposablja obravnavati pesnitve in probleme v njih pod širšim vidikom, postavljati vse človeško dejanje in nehanje pred najvišjo normo, obenem pa pogloblja učiteljevo osebnost; 2. v e s t e t i k o, ki pojasnjuje bistvo umetniškega doživljanja in očisti kritiko tradicionalne navlake in mode. Poleg tega naj bo učitelj gojitelj pravega okusa in ne diktator, ki vsiljuje drugim svoj okus in na ta način goji nesamostojnost. Učitelj bi torej moral poznati:

- a) filozofijo in psihologijo jezika;
- b) razvoj otroškega jezika;
- c) fiziologijo govora;
- č) razna narečja.

Ta izobrazba usposablja učitelja, da goji jezik, varuje njegovo lepoto pred osiromašenjem, potujčenjem in zavijanjem. Učiteljišča naj bi poleg znanstvene smeri bolj upoštevala praktično potrebo, to je tehniko govora, fonetiko in umetnost predavanja.

* V članku navedene misli so prav tako pomembne in prilagodljive za višje razrede ljudske šole. Uredništvo.

V pouku slovenščine je treba sistematične vzgoje, kjer se oziramo:

1. na t e h n i k o g o v o r a , to je na artikulacijo, dihanje, odstranitev dialektičnih razvad in individualnih napak, tolmačenje odmorov pri govorjenju, tolmačenje jakosti glasu, ki odgovarja duševnemu razpoloženju v izražanju;

2. spisje,

3. slovnico,

4. narodoznanstvo,

5. pesništvo.

O t e h n i k i g o v o r a

Zahtevo pouka o tehniki govora zasledimo v načrtu na viteški akademiji v Nemčiji že v 17. stoletju, ki pa je v 18. in 19. stol. zopet izgubila svojo veljavo. Šele 20. stoletje je zopet v pravem smislu odprlo vrata temu pouku. Marsikdo bi nam dejal: »Saj vendar slovensko otrok že zna, ko pride v šolo.« Vendar vemo, da je vsaj polovica otroških glasov pokvarjena. V umetnost govora se mora učitelj slovenščine prav tako poglobiti, kakor njegov tovariš v fiziko, kjer je treba znati poizkus v vseh podrobnostih.

Pravi govor je enoten psihofizični akt, ki ga opazamo s higienskega, tehničnega, logičnega, čustvenega, sociološkega, estetskega in stilističnega vidika. To opazanje usmerimo na telesno glasovni potek, prosti govor, čitanje in predavanje.

Za pravilno izgovarjavo je potrebno skupno opazovanje, kako človek diha in kako tvori glasove. Pri takem opazovanju spoznajo učenci tudi z glasom povzročene gibe dihal. Učitelj nariše dihalne organe z barvasto kreda na tablo.

S prostim pripovedovanjem razodene učenec svoje doživljaje, pogovori se s součenci in poda objektivno vsebino svojih misli. Ob vstopu v šolo otrok zelo rad pripoveduje svoje doživljaje; tu pa se včasih naleze nekakega strahu in po navadi odgovarja le na stavljena vprašanja. Treba mu je za pripovedovanje vcepiti čut odgovornosti, da se bo zavedel: »Vsi moji tovariši pričakujejo, da jim povem kaj pametnega.« Privzgojimo zato mladini tanek jezikovni čut, da ne bo uporabljala raznih fraz, ki nič ne povedo.

Kakor prosti govor, tako ima tudi vaja v čitanju dvojni smoter. S smiselnim čitanjem nam učenec dokaže, da razume vsebino in obenem pokaže tudi pot do razumevanja. Če pravilno prečitamo stavek, ga notranje doživljamo. Za potrebno razlago in poglobitev sestavka uporabimo še paralele in priključimo kako sorodno snov. Smiselno in pravilno čita prav malo učencev, saj dobimo še v najvišjem razredu učence, ki niti gladko ne znajo čitati.

Tudi umetniško podavanje pesmi ima dvojni cilj, ker goji produktivno znanje in stopnjuje receptivno sposobnost notranjega doživetja. Obsežnost

besedne umetnosti materinega jezika je dostopna vsakemu zdravemu človeku in je važno obrazovalno sredstvo v čustvu in volji. To je spoznal že Herder in je to poudarjala tudi že Herbartova šola, kjer se je pa žal, le prerada snov podajala. V današnji šoli moramo učencem na nižji stopnji razviti govorno silo; na srednji stopnji govorno silo izoblikujemo z lepim čitanjem, prisilimo posameznika, da zavzame svoje osebno stališče do stvari, pregledamo sestavke in primerjamo razne izjave, v pesniških urah predvajajo posamezni učenci dela pisateljev, drugi učenci popravljajo napake predvajanja. Na višji stopnji to še podrobneje izpeljemo, čemur se pridruži še duhovnoznanstveno in zgodovinsko opažanje.

Ne pustimo učencev recitirati, dokler ne znajo »govoriti«, ker ne poznajo predpogojev za obvladanje glasovnega izražanja. Včasih je učitelj vsako pesem razčlenil na glavne dele in te zopet na manjše dele in govorilo se je brezmejno o dispoziciji in o gradnji kitic, o besedni in stvarni razlagi, danes pa zopet mnogi pretiravajo z »razpoloženjem ali nastrojem«. Kakor ni edino prave norme za obravnavo kakega drugega predmeta, tako je tudi ni za obravnavo pesmi.

Umetniška didaktika je za vsako umetniško delo drugačna. Tu preide iz igre, tam z etosa in drugod zopet z ubrano lepe oblike na stvar samo. Umetnost zahteva prav toliko vdanih služabnikov, kakor znanost.

Govorna vzgoja ne zavisi samo od didaktike, ampak mnogo bolj od učiteljeve naobrazbe. Kdor vidi v jeziku samo tradicionalnost in je pri tem pozabil uriti svoje znanje, ta ne bo mogel voditi učencev stopnjema v neprecenljive zaklade prelepega slovenskega jezika.

O spisju

Pouk v spisju ne podaja znanja, ampak razvija duševne zmožnosti. Spisovni pouk vzgaja učenca tako, da pravilno vidi in misli ter ustvarja temeljne pogoje za jezikovno izražanje. Sloj je izraz osebnosti in napiso vanje lastnih misli je samodelavnost v pravem pomenu besede.

Govorimo najprej o cilju tega pouka. Nikakor ne moremo zahtevati, da bi učence vzgojili v umetnike. Sloj naj se odlikuje po stvarnosti, naravnosti, natančnosti in jasnosti. Kljub tem zahtevam lahko izoblikujemo osebnosti, kajti stvarno in naravno piše le pošten človek. Kdor hoče izraz svojih misli okrasiti z nepristnim, izposojenim nakitom, hoče podati več, kakor zmore. Kdor se postavlja z reki, ki niso v nikakršni zvezi s spisom, se hoče delati važnejšega, kakor je. Kdor hoče svoje medle misli poživiti z izposojenimi, ta hoče zabrisati svojo duševno revščino. Jezikovni izraz te nepoštenosti je fraza, prazni besedni ovoj, nepristna, nedoživeta, neobčutena, neresnična beseda, ki ne zveni lepo. Poiščimo z učenci fraze v naših govorih, v časopisju in spisju učencev in dokažimo jim nesmisel teh. Obenem vzbudimo in poživimo v mladini pravo voljo za poštenost. V spisju ne bomo ničesar pretiravali, ampak bomo povedali samo to, kar bomo občutili in mislili.

Natančno si predstavljamo kako stvar le, če pravilno gledamo in opazujemo, kar nas navaja na pravilno uporabljanje besed, ki označujejo posamezne razlike. Ker učenec spozna, da postane slog nejasen, če ne izbere pravih besed, si privzgoji čut odgovornosti. V spisju vzgajamo učence v skromnosti in ponižnosti pred veličino Stvarnika in njegovih del. Gojenčeva duša naj sprejema vtise, ki jih nato v lepi obliki poda.

Jasnost sloga zavisi od tvorbe stavkov in odstavkov, je torej rezultat mišljenja. Mladino vzgojimo tako, da bo napisala le to, kar bo prej temeljito preudarila. Naj se ne zadovolji le s polovičarskim delom in nikdar naj ne postavlja umetnega prehoda z ene misli na drugo, kjer ni vzroka in posledice v tvorbi podane snovi. Naša naloga pa bodi, da ne bomo dajali učencem nalog, ki zahtevajo več, kakor njihov razum zmore. Dajmo učencem prilike, da na zgledih doživljajo, kaj je prav in kaj ne, ker to vodi k samovzgoji.

Priprava na stilistični pouk je slovnica, ki pokaže, katere možnosti so v izražanju dovoljene, stilistika pa po smislu govora izbira. Učenec naj uporablja različne besede v različnih zvezah, da bo videl, kako se izpreminja pomen.

Na nižji stopnji začnimo opisovati, kar so otroci pred kratkim doživeli. Temo naj včasih učenci samo poiščejo in formulirajo. S spisjem se množi moč izražanja, ne vadijo se pa slovniška pravila. Stilistične vaje so na nižji stopnji vaje besednega zaklada, ki naj bi bil čim obsežnejši. Učenec morda zna opazovati in občutiti, toda ne more tega povedati s primernimi besedami, ker ima premajhen aktivni besedni zaklad. Tako ima vsak človek obsežnejši pasivni zaklad kakor aktivnega, zato je naša naloga, da pasivni besedni zaklad zdramimo in obudimo besedne predstave.

Opazujemo n. pr. kretnje. Otrok, ki si zlomi roko, gre k zdravniku. Tu dobimo glagole: Zdravnica preišče roko, jo pretipa, nategne, prime, naravna, obveže, drži, dene v obvezo itd. Naravna jo narahlo, previdno, trdno, trdo itd. Prav tako opazujemo hojo, stojo, kretnje glave. Opazujemo tudi razne glasove ljudi, živali, šum vode, ognja, vetra. N. pr.: Veter pihlja, piha, veje, ječi, tuli, divja itd. Podobno opazujemo rastline, živali in predmete.

Primerne so vaje na tabli, kjer izpustimo glagol, ki ga učenci iščejo, dokler ne najdejo primerne. Vsak učenec skuša s primerno besedo izpolniti vrzeli v tekstu. Za take vaje uporabljamo tudi slike.

Na nižji stopnji vadimo tudi sinonime, to je besede, ki imajo enak ali podoben pomen: n. pr.: prositi — moledovati; stud — gnus. — Te vaje se nato nadaljujejo tudi še na srednji stopnji, vendar prehajamo polagoma k težjim stvarjem, n. pr.: prečitam učencem kak literarni sestavek, ki ga učenci ne poznajo in izpustimo glagole, ki jih učenci vstavljajo. — Na tej stopnji iščemo besede, ki izražajo nasprotje, n. pr. ogenj zanetiti — pogasiti, bližati se — oddaljiti se; odmor podaljšamo — skrajšamo; dobiček — izguba, hrabrost — plašnost; vdanost — upornost itd. V spisju poiščemo tudi primere; n. pr. zviti kot lisica, ponižen kot vijolica in gojimo še zlasti

opis: zvonik, naše okno, drevo, gredice; ko voda vre, ko sveča plapola, ko potok žubori.

Tudi na višji stopnji nadaljujemo te vaje, kjer konkretnost lahko povežejo z duševnostjo. Tu lahko posebno upoštevamo važnost lepega prevajanja iz tujih jezikov. Tudi jezikovno stilistična opazovanja so velike važnosti. Zato izbiramo posebno lepe odlomke del naših pisateljev in se poglobimo v njih slog. Učenci se vadijo sami s predavanji o teh delih.

Popolnoma upravičeno gojimo na višji stopnji tudi spise, kjer opisujejo učenci svoje doživljaje, n. pr. ob zimskih večerih i. dr. Tudi se na višji stopnji lahko zahteva že karakteristika in opis. V splošnem pa naj bodo spisi te stopnje poduhovljeni. Učenec naj vedno pazi, da bo pisal stvarno, naravno, natančno in jasno, da se bo iz spisa zrcalila njegova osebnost.

O slovniskem pouku

Slovnica je najtesneje povezana s stvarno vsebino materinega jezika, kjer se učimo pravilne uporabe slovniskih pravil v govoru.

Ves jezikovni pouk naj izhaja iz otrokove okolice. Bogati zaklad otrokove govorice, narečja, otroških iger, zaklad pregovorov, narodnih rekov, hišnih napisov naj bo središče slovniskega pouka v ljudski šoli.

V pravljičah, pregovorih in rekih najdemo mnogo snovi za prehod iz besedotvorja k analizi stavkov. Ne pozabimo tudi primerjave narečja s knjižnim jezikom. Goethe pravi, da je narečje element, v katerem duša diha. Z določevanjem razlik, z razmotrivanjem in sklepanjem o njih bistrimo razum in izobrazujemo okus. V besedotvorju bomo najprej naštevati imena in priimke družin, imena vasi, krajev in bomo poiskali njih izvor. Od tega preidemo na naštevanje imen rokodelcev, obrtnikov itd.

Seveda je neizogibno, da se bomo učili pregibati besedne vrste, ki jih bomo uporabljali v stavkih in te združevali v smiselno celoto. Nekaj nepojmljivega nam mora biti sklanjatev golih samostalnikov, pridevnikov ali zaimkov. Kdo le v navadnem življenju zdrdra vrsto samostalnikov v vseh sklonih? Ko pa je treba napisati stavek s samostalnikom v rodilniku, ga ne bo znal. Tudi za domače naloge dajmo učencem vedno smiselne vaje. Zelo dobra je vaja sestavkov z vrzelmi, ki jih morajo učenci izpolniti s samostalniki v različnih sklonih. V slovnici obravnavajmo tudi izposojenke iz drugih jezikov. Tako se bomo učili slovnice iz jezika, ne jezika iz slovnice. Mladina se bo vživela v duha jezika in bo marsikaj sama razvila in sama našla. Jezik ima tudi vedno nove tvorbe.

Prepotreben je torej slovniski pouk kot pouk o razvoju jezika in raziskovanju narečij. Ta pouk bodi praktičen, kajti teorija je breme, ki zadržuje obogatitev besednega zaklada, zmožnost pravilnega govorjenja, čitanja, pisanja in predstavljanja.

(Dalje.)

Vsa načela, ki niso zajeta iz dejanskega šolskega življenja, so izmišljotine, ki več škodijo kakor koristijo. In kdor ni učil v ljudski šoli na deželi, ne more zadeti stvari pravilno.

Nauk o duši

9. Časovno zaznavanje

(Dalje.)

Zaznavamo predvsem časovne stopnje: preteklost, sedanjost in bodočnost. Tu gre za zavest »zdaj«, »prej« ter za zavest trajanja. Kakor ločimo objektivni (geometrijski) prostor ter subjektivni (vidni) prostor, tako ločimo tudi objektivni in subjektivni čas. Pri objektivnem času je kontinuum in na njem sedanjost točka. Pri subjektivnem času pa je sedanjost časovna proga, ki se nevidno izgublja v bodočnosti in sega nazaj v preteklost. Traja ure in leta. Prazen čas tvorijo pavze (pri glasbenih delih n. pr.). Vemo, kako hitro mine zabavna urica, a kako počasi poteka ura nevšečnega dela, zdravljenja (n. pr. zobnega). Dva dni izleta v tujino je za nas že večnost, dočim se leto bivanja doma v vsakdanjih opravkih kaj hitro zasuče. Drugače zaznava in pojmuje čas otrok, mladostnik, mož, starec, zato je tudi drugačen njihov odnos do življenja in smrti. Po-deželski človek drugače doživlja čas kot meščanski, intelektualec drugače kot ročni delavec, preprost človek drugače kot filozof. Tudi »takrat« je atribut časovne zavesti. Res je tudi, da je »tik-tak« le subjektivni dodatek uri, ki se glasi vedno enakomerno (tak-tak!).

Splošno k občutkom

Pogoji zaznavanja so relacije: vzrok — učinek, enakost — različnost, identičnost itd., zlasti pa predstave. Če n. pr. spoznamo mizo, knjigo pred seboj, temelji to naše spoznanje na prejšnjem nekdanjem zaznavanju; le če na kaj izrednega naletimo, dojamemo, ne da bi nam kaka prejšnja zaznava (ali fantazija) pomagala. Natančneje kaj spoznati kot »to«, je težko in občutki sami tega ne zmorejo.

Če mi n. pr. muha šine čez rame, se manj zavem barve, svetlosti, brenčanja i. p., več pa postave, gibanja, kraja, časa, pojava samega in njegove istinitosti. Zaznavanje je torej ugotavljanje in spoznavanje sedanjega in resničnega stvarnega odnosa s pomočjo naših čutil. Vsak stvarni odnošaj pa je seveda celota zase. To ni noben mehaničen sestav, ampak (kompleksno) dogajanje, ki ima poleg občutkov druge manj snovne elemente. Strukturni pogoji so urejeni: prostornost (postava, gibanje), čas (ritem), končno določitev zaznave po enoti in celotnosti zavesti.

Joh. Müller (1826) je dognal specifične čutne energije. Dražljaj občutek le izvabi ob različnih kvalitetah. Wundt navaja tudi razvojno zgodovino, ki nam kaže, da so se čuti razvili iz enega kožnega (tipnega) čuta, ki je bil prvoten. Živci so tako občutljivi, da odgovarjajo tudi na inadekvatne dražljaje, kar spominja na ostanek nekdanje skupne in splošne funkcije.

S čutili in njih delovanjem se ukvarja tudi psihofizika. Če so med silo občutka in silo dražljaja splošno enaki odnošaji, se morejo meriti

s pomočjo dražljajev, ki se dado matematično preračunati, podobno kakor merimo temperaturo na prostorni skali toplomera ali čas na nihajih uteži pri uri. Iz teh splošnih osnov sta izhajala Fechner in Weber, ko sta vpeljala v psihologijo poizkus in jo tako napravila za eksaktno znanost. Weber je odkril, da mora določenemu dražljaju vedno odgovarjati enak del sile, če hočemo opaziti prirastek. Na primer: neko blago moremo po teži ločiti od drugega le, če ima vsaj $\frac{1}{20}$ osnovne teže razlike. To opazimo tudi pri drugih čutnih doživljajih podobno. — Fechner je hotel iz tega napraviti zakon (»intenziteta občutkov se odnaša kakor logaritmi dražljajskih sil«). Vendar je 19. stoletje od psihofizike veliko več pričakovalo, kot le to, da psihologija postane eksaktna veda. Psihofizični osnovni zakon je bil spoznan za zmotnega. Res da ostane pri srednjih dražljajskih valovih relativna razlika konstantna — četudi ne natančno —, a psihofizični odnošaj s tem še ni najden. Merjenje se nanaša na živčno dogajanje (n. pr. pri določenih dražljajskih silah deluje oko, uho, tip). Pri občutku gre razen tega za umetno poenostavljeno dogajanje. V resnici imamo namreč vedno opravka s celotnim doznavanjem in napram temu celotnemu doživljanju odpovedo vse formule. — Po Webrovem zakonu ne merimo občutkov, ampak jih le primerjamo z drugimi, ki so v bližini. Ta relativiteta razlik je celo za praktično življenje zelo pomembna. Z njo moremo doznati, kako daleč segajo in kako enakomerne so naše zaznave (sicer ne bi mogli n. pr. v mraku, noči in sončni svetlobi spoznati iste ceste in okolice).

Da doživimo občutek, je treba: 1. dražljaja (najmanjših valovnih sil), 2. funkcije odgovarjajočega čutila in živčnih zvez ter 3. zavesti o tem (ki pa zavisi od celotne duševnosti). N. pr. pri dihanju se ne zavedamo, dostikrat tudi ne občutimo sedenja in stoje. Tudi ure ne slišimo, a se čez trenutek na vprašanje spomnimo, da smo slišali udarce; žepne ure ob sebi ne slišimo, a imamo občutek — po spominu — ko se ustavi i. p.)

II. DEL

PREDSTAVE

1. Označitev. — Pristne in nepristne predstave. — Natančne, nenatančne predstave. — Dej in vsebina predstavljanja. — Utvare. — Nižjeredne pa višjeredne predstave.

Predstave spadajo med najenostavnejša človeška doživljanja. Stroga označitev predstavljanja je zato nemogoča. Največ nam o njih lahko pove samoopazovanje. Predstav imamo dnevno, dá, uro za uro veliko število. To so vsa doživljanja, ko s svojimi čutili dojemamo predmete vnanjega sveta, ko doznavamo s svojimi čuti številne in različne njegove podobe. Ko stopamo po cesti, ko se sprehajamo po gozdu, ko obiščemo prijatelja na njegovem domu, ko posetimo gledališče, muzej, ko stopimo v trgovino, šolo ali cerkev, dà, vse odkar se zjutraj prebudimo pa preko vseh dnevnih naših opravkarskih poti, dokler nam na večer spanec ne zapre oči in

prekine našo vnanjost zavest, doživljamo neprestano brez števila vsakovrstnih predstav z našimi občutki. Iz šole grede se nudi našim očem prava galerija živih podob, ki se jih vseh ne moremo zavedati in ki jih n. pr. naše oko le pasivno, brez vsake naše osebne aktivnosti sprejema, podobno kakor sprejema fotografska plošča predmete, ki so pred njo. Podobno pasivne so naše predstave, zgrajene na občutku sluha, ko n. pr. vstopimo v notranjost kake tiskarne ali kakršne koli tovarne, kjer zadeva ob naše uho nešteto različnih šumov in glasov. Ločiti pa moramo od doživljajske strani predstavljanja samega predmet ali osnovo, ob kateri se predstava gradi in ki tvori njeno vsebino, ter na drugi strani še pristnost ali nepristnost iste predstave, kar tvori njeno dejno stran. Mizo, ki jo gledam n. pr. v šolski sobi pred seboj, šolsko desko, gobo, kredo, okno, klopi, luč, učitelja si predstavljam pristno ter zato obenem resnično, istinito, ker vse te predstave neposredno s svojimi čutili (očmi) dojemam. Lahko si pa n. pr. iste našteje predmete predstavljam doma, na poti iz ali v šolo, na prehodu itd. Tedaj si jih predstavljam nepristno in v tistem trenutku neistinito, ker jih tedaj neposredno s svojimi očmi ne dojemam. Tako si ob pouku n. pr. zemljepisja predstavljam nepristno (fantazijsko) tuje dežele in kraje, ki jih še nikoli nisem na pristen način dojemal, v zgodovini si ustvarjam podobe nekdanjih oseb, navad, bojev in zgodb, ki pa niso istinite, sledim pisatelju, ki mi po svoje razgrinja podobe življenja ali pa mi stopi živo pred oči ta ali ona zgodba iz moje mladosti. Vse te predstave so neistinite, le reproducirane, spominske ali tudi fantazijske.

Te predstave so več ali manj natančne. Neposredne, zaznavne, pristne predstave so izrazitejše, jasnejše, bolj plastične, manj bežne in določnejše, bogatejše, živahnejše, stasitejše kot pa reproducirane, spominske predstave. Posebna vrsta nepristnih predstav so fantazijske predstave, ki z njimi poljubno preoblikujemo reproducirane osnove (važno zlasti za umetniško stvarjanje!) Pripomniti je treba, da je za vsako reproducirano predstavo (spominska, fantazijska) nujno, da si prej doživel pristno predstavo, na kateri se more šele nepristna predstava, odn. predstavna reprodukcija graditi. Tu gre za fiziološke pogoje reprodukcije. Vsako pri našem zaznavanju nastopajoče vzdrževanje velikih možgan zapusti namreč v njih določeno pripravljenost za obnavljanje iste vdraženosti. To so možganske sledi (engrami), ki so podlaga obnovi. Med pristnimi in nepristnimi predstavami pa ni razlika v večji ali manjši istinitosti ali realnosti predstavljanja. V obeh primerih se svojega predstavljanja neposredno zavedamo, o čemer prav nič ne dvomimo. Tudi razlika v natančnosti prvih in drugih ni načelno odločujoča, ker vemo, da zna umetnik s svojo bujno fantazijo naslikati življenjske podobe tako živo in natančno, kakor v resnici so. Vemo pa tudi, da tudi naše pristno predstavljanje ni vselej povsem natančno. Razlika med pristnim in nepristnim predstavljanjem je neodvisna od razlik v predmetih našega predstavljanja in torej od tega, kaj si predstavljamo v prvem in drugem primeru,

marveč zavisi le od vprašanja, kako, na kak način si predstavljam v prvem in drugem primeru. Zato nam vsaka predstava razpade v dve sestavnici (komponenti), namreč v vsebinsko ter v dejno. Vsebinskim razlikam predstavljanja odgovarjajo različni predmeti predstavljanja, dočim dejnim razlikam odgovarja pristnost ali nepristnost predstav. Možno je tako, da ima več naših predstav različne vsebine, a enak dej (pristen, odn. nepristen) in narobe, da imata dve predstavi enako vsebino, a različen dej. Predmeti nepristnega predstavljanja so obenem neistiniti (nefaktični), če si jih ne moremo na nikak način pristno predstavljati (Martin Krpan, zaklad v Bogatinu, zlata gora i. p.). Samo pristno predstavljanje nam kaže predmete tako, da so načelno lahko istiniti ali faktični, dočim nepristno predstavljanje nima take načelne zveze z istinitostjo ali neistinitostjo svojih predmetov.

Med zaznavanjem, odn. pristnim in nepristnim predstavljanjem pa imamo primere sicer pristnih predstavnih osnov, ki pa jim vendar ne moremo pripisovati istinitosti (utvare ali iluzije). Sem spadajo vsi primeri prividov (vizij, fotizmov) ter prisluhov (akuazmov, fonizmov), pa tudi primeri tistih naših predstav, ki jih doživljamo s pretiranim optimizmom ali pesimizmom. Možen je tudi sklop fotizmov in fonizmov (sinestezija!). Vse te in take predstave doživljamo takrat, kadar nas zapuščajo ali varajo naši občutki, bodisi zaradi izrednih razmer okoli nas (n. pr. samotna in tihotna pot skozi gozd ponoči) ali zaradi nedostatkov pri naših čutilih samih (bolezen ali razpoloženje), da ne moremo dojemati adekvatno vnanjih dražljajev, ki dejansko obstajajo (vizije, akuazmi). Semkaj spada tudi pojav fatamorgane. Posebno vrsto predstav, ki jim pristnosti ne moremo odrekati, ki pa temeljijo na duševni oboletosti (tudi vročici), so blodnje ali halucinacije.

Nadaljnja razlika v predstavljanju se nam pokaže, ko si ogledamo razmerje n. pr. med predstavo poedinih barv, glasov, prostornih, časovnih točk itd. na eni strani ter med predstavo n. pr. premikanja, stika, sličnosti, razlike dveh ali več pojavov, celotne slike, melodije, zgradbe, celega dneva, števila, raznih geometričnih likov, skupin sploh i. p. Ako si predstavljamo razliko ali sličnost (n. pr. med dvema barvama), si moramo obenem predstavljati tudi obe barvi sami. Dočim je predstavljanje teh barv glede istinitosti povsem nezavisno od vzporednega predstavljanja sličnosti ali razlike med istima barvama, pa je predstavljanje sličnosti in razlike neobhodno vezano na vzporedno predstavljanje njunih osnov (n. pr. barve). Gre tu torej za enostransko zavisnost ter za razliko nižjerednega od višjerednega predstavljanja. Podobno bi lahko opazili na vseh navedenih in nenavedenih primerih višjerednega ali sestavnega predstavljanja. Isto velja za predstave kakršnih koli struktur ali kompleksnih celot in reči (podstati) v razmerju do njenih lastnosti (pripadnosti), delov. Ta razlika je kajpak vsebinska in ne dejna. Seveda ima tako višjeredno predstavljanje tudi svoje stopnje (simfonija, melodija, glasovne skupine, glas). To stopnjevanje gre pa le

enostransko od glasu navzgor in nikakor ne tudi od glasu navzdol. Glas občutimo. Občutki pa so pristne in vsebinsko najnižje-redne predstave. Vse višjeredne predstave predpostavljajo sočasne pristojne predstave nižjega in končno najnižjega reda kot nujne »psihološke podlage«.

(Dalje.)

Pri vsem pouku naj se gleda na praktično uporabnost naučenega znanja, vsa teorija brez prakse ni za nič. V računstvu n. pr. naj se učenci uče tistih računov, ki jih rabijo vsak dan in naj dobivajo primere in analoge iz navadnega življenja in iz svojega okoliša! To je zlat nauk za učitelje. Istotako naj se postopa pri drugih predmetih. V jezikovnem pouku naj učitelj ne podaja učencem zgolj slovniških pravil, ki so prazna teorija, ampak vsakdanje izraze in navadna rekla, ki jih lahko uporabljajo v govorici. (Po A. Slomšku.)

Narodna kultura

Prof. Ema Deisinger

Psiha slovenskega naroda

(Nadaljevanje.)

Gorenjci so se marljivo posluževali izraznih zmožnosti v lesu. Iz grobe tvarine lesa se je izvila klasična lepota, ki je takisto postala kulturna umetnostna dediščina Slovencev, ki so jo rodovi znali gojiti in negovati.

Duševni značaj Slovencev se vsekakor kaže tudi v umetnosti. Gorenjci, ki jih obdajajo z magičnim čarom Alpe, so tudi v lesu izpeli svoj prešerni sen in podobo svoje duše.

Žarke svoje lepotne vizije troši slovenska duša v les s tisto osnovno psihološko linijo, ki je skupna vsem Slovincem in ki poteka v bistvu vselej v neki stalno določeni smeri.

Ni moja naloga govoriti o posameznih vrstah lesa, ki ga je ljudska vera ovila v kopreno mitičnosti, vendar pa moram poudariti, da so bili Gorenjci izvrstni poznavalci lesa, zaradi česar ni čudno, da so ločili les po meji uporabnosti in posameznim vrstam pripisovali čudodelne in sre-

čonosne moči. V slovenski hišni obrti je zastopanih nič manj kakor 20 vrst lesa. Obdelava lesa pa je igrala veliko vlogo v vaškem občestvu, nastala je domača hišna obrt, v kateri so se nekoč zelo odlikovali Gorenjci kot tesarji, medtem ko se je na Dolenjskem razvijala lesna krošnjarija. Često je bil ves okras slovenske hiše na Gorenjskem osredotočen vprav na les; opažene stene so dajale milino domačnosti, leseni hodniki z ukrasnimi ograjami so bili ponos in izrazitost slovenske hiše, podstrešni čelniki, line itd., vse je bilo lično izdelano iz lesa, izrezljano in poslikano. Hodniki so imeli ograjo ob straneh ukrasno izžagano v obliki vaz, srčkov, kelihov itd., rastlinsko slikovito ukrasje pa se je blestelo na lesenih polknica, tudi male line so bile skrbno izdelane z izrezljanim lesom v obliki srca, kroga, romba i. p. ter lično pobarvane. Povezanost z naravo se kaže tudi v motivih sonca, koles, žarkov, nageljna itd.

Gorenjci ljubijo polne oblike. V lesni skulpturi so izpovedali svoje karakteristične duševne poteze, kakor odkritost, svobodoželjnost, ponos, večjo samozavest pa tudi razpoloženje bojevitosti veje iz njihovih tvorb. Čutno pripovedujoče so stilizirani ukrasni motivi na poslikanem lesu. Gorenjci imajo zares poseben čut za ploskovnost, v kateri izražajo svojo zemeljsko težnost in povezanost z naravo. Poleg značilnih ljubezenskih motivov so zastopani tudi stari živalski motivi, kakor konj, naletimo pa tudi na krščanski motiv jagnjeta. Ravno Gorenjci so pokazali, koliko umetniških možnosti počiva v lesu ter kolikero toplino domačnosti izžareva lahko slovenska kmečka hiša. Pokrajinska pomembnost narodne umetnosti na Gorenjskem je zlasti prostornost, ploskovnost, plastičnejša telesnost in močnejša oblikovitost, katero plastičnost so povečavali še z živo barvitostjo.

Pri velikem obsegu lesenih izdelkov, ki jih izkazuje slovenska narodna umetnost, je težko reči, katera obrt je bila najbolj zastopana, ker je zlasti bil ljudski umetnik vse v eni osebi: tesar, rezljavec, pleskar in slikar. O tem pričajo tudi krasne, umetniško izrezljane ročice preslic pri kolovratu s figuralnimi in rastlinskimi motivi. Slovenska dekleta niso smela drugih večjih daril sprejemati od fanta kot preslice; zato so bile te preslice zares mojstrsko delo vaškega umetnika. To zaročno darilo fanta je nevesta prinesla potem k hiši in je ostalo pri hiši skozi rodove.

Pa ne samo preslice, tudi pohištvo, kolovrati, svečniki itd. so napravljeni iz bogato profiliranega lesa, katero bogato dražest so dosegli vprav z uporabo različnih vrst lesa. Za okras pa so običajno pridejali še lično izrezljavo in poslikanost v narodnih motivih. Najnavadnejši predmet za hišno uporabo je bil na ljudski način poslikan z ukrasnimi motivi, celo škaf za vodo, ako je bil namenjen za balo nevesti.

To ljudsko panogo obdelovanja lesa je pri Gorenjcih zlasti še pospeševalo mlekarstvo. Posode za mleko in delanje masla so bile često bogato okrašene, vanje vrezano srce ali začetne črke, krasili pa so jih tudi razni drugi rastlinski ali živalski motivi; kajti les iz slovenskih gozdov je živo zaposljeval ljudsko fantazijo Gorenjcev, da so občutili

vse bolj potrebo po oživitvi mrtvega predmeta iz lesa z bogato rezljavo in slikarijo. Čim bolj pa se je začela Gorenjska razvijati v industrijskem in letoviščarskem pravcu, tem bolj je ugašala domača lesna obrt, leseni krožniki, sklede, žehtarji, lične deže, vrči in druga lesena drobnjava, kakor kuhlje, žlice itd., pa so našli pribežališče v naši Dolenjski, ki danes prednjači po teh izdelkih, vendar bolj v mrtvi, t. j. neposlikani obliki, mizarstvo pa se je kljub vsemu ohranilo na višini na Gorenjskem v Št. Vidu.

Les je torej dobil pri Slovencih kulturno poslanstvo v narodni umetnosti. V krepkejši in umetnostno bolj dovršeni obliki kakor so umetnine, ki so jih podali Slovenci v lesu, niso mogli tudi drugi narodi podati.

Les je odprl vrata tudi kolarstvu in vozarstvu. Te dve obrti sta prav tako važni za slovensko narodno umetnost kakor tesarstvo in mizarstvo. Kmečke kočije, ki jih danes le poredkoma srečavamo — ker se ljudstvo vozi večinoma po železnici ali pa uporablja moderna prometna vozila, kakor kolo in avtobus — so bile nekdanj ponos kmečkih gospodarjev in so stopnjevale njihov ugled in sijaj. Kočije bogatejših kmečkih gospodarjev so bile vprav umetniško izdelane z visokim naslonjalom iz obloženega lesa, bile so resnično občudovanja vreden proizvod domače rokodelsko-umetniške dovršenosti. Tudi sani v obliki kočije za zimski čas so bile istega kova.

Med gozdovi Alp se je torej rodila najzlahtnejša in najlepša slovenska narodna umetnost v lesu, na katero je gorenjsko ljudstvo navezalo svojega plodnega duha ter postalo v njej pesnik svojega sveta. Niti te umetnosti vodijo preko vozarstva tudi v kolarstvo. Obe panogi sta se lepo dopolnjevali. Vozovi s poslikanimi stranicami zadaj, z monogramom, grbom ali letnico, so imeli lično in strokovnjaško izdelana lesena kolesa, katerih jekleni obroči so bili uglaseni na pesem, tako da so njih melodiozni zvoki pri vožnji odmevali po cesti in so domačini že po ubranosti zvokov samih lahko uganili, čigav voz pelje mimo.

Kljub temu, da so vsi ti izdelki služili čisto praktičnim gospodarskim in gospodinjskim namenom, je bilo njih izdelovanje umetnost vaškega rokodelca, ki je vanje vnesel nezlomljivo silo svoje spretnosti in svojega duha. Celo na stranice čebelnih panjev je ljudski umetnik vnesel duh in izrazno smer slovenstva.

Močno razširjena navada našega kmetstva, vse kar spada k hiši, napraviti doma, je pripomogla k negovanju ročnih spretnosti in pospeševala domačo lesno obrt in umetnost.

Ta lesna domača obrt je rodila tudi cerkveno umetnost, kajti ljudski umetnik se je lotil tudi izrezlavanja svetniških kipcev in »božjih marter« (križanih Kristusov), kar je delal s toliko pobožno predanostjo, da imajo ti izdelki še danes umetniško veljavo. Spominjam tudi na okorno svečanost pastirskih kipcev pri jaslicah, ki jih je izrezljala roka vaškega umetnika. Izdelovanje lesenih kipcev je bilo brez dvoma počasno delo

in je terjalo mnogo potrpežljivosti, poznanstva lesa in ročne spretnosti. Tudi ti verski kípici in »božje martre« so slovenska narodna umetnostna imovina.

Posebno poznavanje snovi lesa je vedlo Slovence do občudovanja vredne umetnostne modrosti v lesu, ki je dala pobudo tudi cerkveni umetnosti.

Nekaj prikupnega in duševskega je v slovenski lesni umetnosti, v njenem živem, vendar ne kričavem barvnem tonu in v njenih narodnih motivih, ki poživljajo izdelke s častitljivo veličino. Vsak ljudski umetnik je lahko delal z najpreprostejšimi sredstvi in najfinejšim materialom, v svesti si, da bo izdelek ustrezal enakomislečemu ljudskemu občestvu, da bo govoril vsem razumljivo govorico in da bo s svojimi naslikanimi narodnimi motivi podal tisto, kar je slovenski duši blizko. — Stari motivi, ki so bolj mitologičnega značaja, se prepletajo s krščanskimi verskimi motivi, kakor so: golobček, kelih, monštranca itd. Slovenska lesna umetnost temelji sicer na solidnosti in trpežnosti izdelave, tako da je zanjo bistveno važna snov lesa, torej kakovost, vendar je igrala nemajhno vlogo tudi poslikanost v narodnih motivih. Gorenjci so razvoj v tej smeri ne le podpirali, ampak dajali obliki še večjo razkošnost in obilje, s čimer so poudarili dekorativnost predmeta. To dekorativno stališče je bilo za lesno umetnost na Gorenjskem značilno, kajti po tej polnosti oblike in bujnosti motivov se lesna umetnost Gorenjske razlikuje od umetnosti na Dolenjskem. Dočim na Dolenjskem prevladuje valovnica, ki se je razvila v raznovrstne inačice, črtice, mrežice itd., je na Gorenjskem torej bolj poudarjena okroglost, izrazitost predmeta, čutna črta ter bogatejša polnost motivov. Stopnjevana samozavest Gorenjcev je zahtevala ta poudarek in večje razkošje v izrezljanosti.

Tudi gorenjska tla so bila v materialnem oziru vsekakor ugodnejša in prikladnejša za to cvetko umetnosti kakor n. pr. Dolenjska ali Notranjska s skalovitim krasom.

Kakor v pesmih in pravljičah, tako je tudi v umetnosti slovensko ljudstvo skušalo ohraniti nadih poosebljanja, čeprav je slovenska umetnost ostala v mejah simboliziranja. Iz osebne doživljanja sveta in narave, iz koprene mitične bajeslovnosti so stkani stari motivi v narodni umetnosti, pa tudi svetlobna sila krščanstva je dražila slovensko dušo, da je stare motive dekorativno prevrgla v krščanske simbole križa, IHS, keliha, monštrance, golobčka, jagnjeta itd. V starejši dobi prevladujejo zatorej v slovenski narodni umetnosti mitologični motivi, v novejši pa krščanski simboli, ki pa so se s starejšimi motivi stopili in spojili v organično enoto.

Gorenjci so izmed vseh ostalih Slovencev imeli pač največji smisel za vnanjo razkošnost oblike, za resničnost ponazoritve, to je za realnost naslikane stvari, cenili so pa pri vsej praktični uporabnosti predmeta tudi fineso dela, lepoto barvitosti in pestrost motivov. Izdelki izžarevajo zatorej tisto duševno toploto in tisto razpoloženje, s katerim prislušku-

jejo otroci davnim pripovedkam, tako da smemo reči, da korenini slovenska narodna lesna umetnost v nežni čustvenosti slovenske duše, ki ljubi tiho ugodje domačnosti svojega krova, ozkost in prisrčnost družinskega življenja, privlačno čarobnost temnih gozdov, zelenih dolin in pisanih polj ter vonj svojih bajk in pravljic. (Dalje.)

Rafael Zazula

Nekaj snovi za pouk v višji ljudski šoli

Apnenec v živi prirodi

(Dalje.)

Kalcijev karbonat je poleg kalcijevega fosfata — $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ — zelo važno rudninsko hranivo za rastline in živali. Korenonožci, korale, iglokožci, školjke in polži delajo iz njega svoje hišice in oklepe, ptice ga rabijo za tvorbo jajčnih lupin, vsem živalim in človeku pa sta kalcijev fosfat in apnenec potrebna za rast in dober razvoj okostja.

Kosti sestojijo iz hrustančevine in rudninskih snovi. Hrustančevina daje kostem prožnost, rudninske snovi pa trdnost. V mladosti prevladuje v kosteh hrustančevina, zato se mlade kosti ne lomijo, toliko raje pa krivijo. V mladosti je nevarna napačna drža telesa, v starosti pa neroden padec lahko povzroči zlom kosti. Svežo kost pustimo ležati v razredčeni solni kislini. Rudninske snovi se v kislini raztopijo in izločijo iz kosti. Kost postane mehka, povsem hrustančasta.

Kroženje apnenca iz mrtve v živo pridodo pokažemo učencem s sledečimi poizkusi:

V razredčeni solni kislini topimo drobce marmorja. Iz epruvete uhaia ogljikov dvokis, dokažemo ga s spredaj navedenim poizkusom in nastajanje pojasnimo z enačbo: $\text{CaCO}_3 + 2\text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{CO}_3 = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$. Ogljikov dvokis služi kot dokazilo za prisotnost karbonata. Nato enako topimo rastlinski pepel in kostni pepel. Učenci poizkuse škicirajo v svoje zvezke, poleg risbe prve epruvete napišejo: marmor + solna kislina = kalcijev klorid + voda + ogljikov dvokis, poleg druge: $\text{CaCO}_3 + 2\text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{CO}_3$, poleg tretje pa: $\text{CaCO}_3 + 2\text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$.

Apnenec je ljudem in živalim posebno potreben v mladosti. Živini je prirojeno, da primanjkovanje rudninskih snovi občuti nagonsko in si pomaga tako, da liže zidove in grize les. V takem primeru dodajamo krmi klajno apno, kokišim je to potrebno, kadar nesejo.

Plankton in vitamin D

V morski vodi živi mnogo prostemu očesu nevidnega rastlinstva in živalstva, nekak živi prah; pravimo mu plankton. V njem so posebno važne številne alge. Alge odjemljejo iz morja apnenec in ga na telesu izločajo v mikroskopično malih ploščicah. Iz teh oklepov so se v prošlih geoloških dobah na morskem dnu nagromadili skladi drobnozrnatega apnenca; iz mehkejših vrst tako nastalega apnika izdelujemo kreda. Tako je nastal tudi apnenec, ki tvori snežnobeke čeri naše obale med Splitom in Dubrovnikom. Ves je razjeden in tvori čudovite oblike, mnogoštevilne čeri, rtiče, kotanje, zalive in votline ter daje naši obali izredno slikovitost. Posebno slovi Modra jama na otoku Biševu, ne daleč od Visa. Omenimo ob tej priliki otrokom tudi rast morskih gob na obalnem dnu otokov Kaprije, blizu Šibenika.

S planktonom se hranijo male ribice, v črevesu sardine je do 20 milijonov planktonov, v enem litru morske vode po več deset tisočev. Množina rib v morju

je odvisna od uspevanja planktona. Posebno dosti planktona imajo severna morja, v 1 litru vode do 100.000 planktonov.

Nad severnimi morji leži siva čiste zračne plasti. Zaradi tega skoznje prodirajo poleg svetlobnih in toplotnih tudi ultravijoletni žarki. Pod vplivom teh žarkov nastaja v planktonu važna snov, vitamin D. Nastajanje pospešuje tudi dolgotrajno obsevanje zaradi polarne sije. Ker se najmanjše ribice hranijo le s planktonom, same pa so hrana za večje ribe, se v ribah nabira mnogo vitamina D. Zbira se v jetrih, mnogo ga je v jetrih polenovke, ker je velika in zelo požrešna. Iz njenih jeter dobivamo ribje olje, ki ima zaradi nakopičenega vitamina veliko krepilno in zdravilno moč.

Vitamin D usmerja kroženje apnenca v telesu in povzroča, da se izloča in odlaga v kostnih stanicah. Ako telesu primanjkuje vitamin D, zastane odlaganje apnenca in okostje se ne more razviti, zobovje ostane slabotno. Zato slabotnim in rahitičnim otrokom dajemo piti ribje olje.

Vitamin D nastaja v oranžah, limonah in paradižnikih, nekaj ga je v vsakem sadju, v hruškah in jabolkih se nahaja samo v olupku, zato navajajmo otroke, da sadja ne lupijo.

Pod vplivom ultravijoletnih žarkov nastaja vitamin D tudi v koži. Kri ga odnaša iz kože v notranjost telesa, da tam vrši svoje delo. Ultravijoletni žarkov ne vidimo, ker jih oko ne zaznava, občutimo pa jih na koži, kjer povzročajo, da koža pordeči, oteče, se lušči in potemni. Ultravijoletni žarki ubijajo bakterije in poškodujejo vsako živo staničevje, ako so premočni. V obrambo proti premočnim ultravijoletnim žarkom izločajo kožne žleze barvilni pigment, ki žarkom zabrani prodiranje v kožo (barva kože poleti in pozimi, barva kože ljudi v tropičnem pasu). Nastajanje vitamina D v koži pospešujemo s sončenjem in zračnimi kopelmi, posebno uspešno je sončenje v planinah, ker so tam zračne plasti redkejše in čistejše ter morejo skoznje prodirati ultravijoletni žarki. Na sončenje se moramo privaditi počasi, da ima koža dovolj časa za tvorbo pigmenta, sicer morejo nastati na koži vnetja, ali pa nastopiti druge nevarne posledice.

Praktična gospodarska znanja in ročna dela

Iz poizkusa z rastlinskim pepelom spoznamo, da potrebujejo rastline apnenec kot rudninsko hranivo. Posebno važen je za travnike, ker z njih leto za letom odvažamo seno, z njim pa precejšnje količine apnenca. V 1000 kg sena je 8,6 kg apnenca, v 1000 kg detelje 15,6 kg, v 1000 kg lucerne pa 26,2 kg. Na apnenčastih tleh so zaloge apnenca neizčrpne, v težkih ilovicah pa navadno majhne in nezadostne.

Travniška ruša je na gosto prepletena s koreninami, ki izločajo ogljikovo kislino in topijo apnenec, proizvajajo jo tudi mnoge v ruši gnijoče organske snovi in pospešujejo topitev in odvajanje apnenca. Ker korenine trav ne segajo globoko in travnikov ne obnavljamo in ne menjujemo, se tanka gornja plast zemlje neprestano izčrpava in ni čudno, ako opeša. Posebno hitro pešajo travniki, ako nepravilno in neskrbno ravnamo s hlevskih gnojem in tam, kjer večji del posestva tvorijo njive in vinogradi in se travniki nezadostno ali nikoli ne gnojijo. Travnik je podlaga kmetovanja, saj daje krmo za živino, živina pa gnoj, brez katerega uspešno kmetovanje trajno ni mogoče.

Poleg tega pouka pri praktičnih gospodarskih znanjih računamo čisti donos travnika (poznan travnik poiščemo v katastralni mapi, izračunamo površino, preračunamo pridelek) in na novem primeru ponovimo račun o rentabilnosti.

Najvažnejše apneno gnojilo je apneni prah. Apneni prak pripravimo pri deških ročnih delih. Ako je letni čas za to primeren (pozna jesen), pognojimo z apnom kos šolskega ali drugega travnika, ali sadnemu drevju. Prav potreben je apnenec koščičastemu sadju.

Kose žganega apna nasujemo v pleteno košaro in to obesimo 3 do 4 minute v vodo. Dokler voda pronica v apno, vstajajo iz vode zračni mehurji. Voda iz apna, ki je zelo luknjičavo, izrinja zrak. Ko to preneha, je apno dovolj napojeno z vodo. Stresemo ga na tla, kjer hitro razpade v droben prah. Apneni prah pripravimo tudi tako, da žgano apno zasujemo z zemljo in pustimo, da se navzame vlage in zdrobi.

Na mestnih šolah, ali če obravnavamo apnenec v času, ki ni prikladen za pripravljanje apnenega prahu, izdelamo nekaj reliefov naše obale. Na deščice, lepenko ali steklo narišejo učenci načrte Tržaškega, Reškega zaliva, Istre in drugih delov obale. Že prejšnji dan natrgamo časopisni papir in ga čez noč namakamo v vodi, da se popolnoma razpusti. Papir nato ožmemo, zmešamo s kredo za grundiranje in masi primešamo nekoliko raztoplejenega mizarskega kleja. Z maso izdelujemo reliefe, lahko pa tudi katere koli modele. Ko se po enem ali dveh dneh izdelki posušijo, jih pobarvamo z oljnatimi barvami. Izdelki so močni in trpežni, izdelovanje je snažno in v vsakem oziru boljše kot obdelovanje gline. (Dalje.)

Pavle Kveder

Telesna vzgoja, mladina in šola

Dober pouk v telesnovzgojnih vprašanjih

(Dalje.)

Mislim, da je tole sredstvo telesne vzgoje najvažnejše. Tu se moramo ozreti na več momentov.

Za podajanje in posredovanje kakršnega koli znanja je potrebno najprej lastno znanje. To je prvo. Za posredovanje pa je potrebna tudi velika previdnost. Zakaj? Ker z vajami lahko več škodimo kot koristimo — zlasti mladini! Zato ni zadosti, da je nekdo sam praktično sposoben, n. pr. dober telovadec, odličan plavač — poleg znanja mora imeti tudi dovolj smisla za podajanje in pravilno usmerjanje tega znanja!

Iz tega torej nujno sledi, da je za uspešno in koristno telesno vzgojo zelo potrebna temeljita izobrazba vseh, ki vodijo telesno vzgojo, (bodisi v šoli, društvih itd.), predvsem važno pa je to za tiste, ki so vodniki razvijajoči in doraščajoči mladini.

Potrebno je pozneje, katere vaje delujejo koristno za ta ali oni telesni del, kolikrat naj se vaja izvede, koliko koristi nam te in te vaje nudijo, v koliki meri so priporočljive različnim starostnim dobam itd. Pa tudi to še ni dovolj! Telesna vzgoja je danes dosegla v svojem razvoju in vzponu tako mesto, da so tudi zanj uvideli potrebo znanstvenih raziskovanj, ki se vrše že dolgo vrsto let po vseh kulturnih državah. Le na podlagi raziskovanj je možno spoznati dobrine, ki nam jih da pravilna telesna vzgoja, in napake, ki so gotova posledica napačno vojene, pretirano gojene in zgrešene telesne vzgoje. Kaj vse pa služi temu raziskovanju? Razni poizkusi, zdravniški pregledi, merjenja o telesni gradnji, telesnih sposobnostih itd. ... Le na podlagi točnih zasledovanj vseh možnih momentov se ugotove dobre in slabe posledice vaj!

Posebno poglavje tvorijo zaradi važnosti vestni in natančni ter pogosti zdravniški pregledi, ki bi morali biti osnova vseh telesnih udejstvanj. V vsakem telesnovzgojnem združenju bi moral imeti prvo in važno besedo zdravnik! On je poklican spoznavati in zasledovati vpliv telesnega dela in vaj, on daje navodila in prepovedi, ker je strokovno izobražen svetovalec.

Pomislimo samo, da mora naše delo pronicati v vse sloje in plasti našega naroda, če hočemo močnih in sposobnih ljudi. Naše telesnovzgojno delo in hotenje ne sme poznati strankarstva in privržentstva tej ali oni barvi, globlje in širše zastavimo plug v

vsem našem delu v dobrobit celoti! — Majhen narod smo, želimo pa, da bi bil ta naš narod močan ko hrast in trden ko jeklo! To bomo dosegli le s skupnim in vztrajnim delom nas vseh. Ne bomo torej vzgajali rekorderjev, ne bomo zasledovali le vrhunskih rezultatov, nam bodi pred očmi celota, ne samo posameznik. Ali nista boljša dva močna in zdrava poedinca kot en sam rekorder?

Usmerili bomo torej naše delo v širino in globino skupnosti, ne posameznikom! Gotovo je, da se iz množice kmalu pokažejo in izločijo najboljši. Napačno pa bi bilo, če bi najboljše razvijali dalje in zaradi teh posameznikov in njihovih uspehov zanemarili množico drugih. Poudariti hočem s tem: Talente bomo vzgajali obenem z drugimi (in tudi posamezno izven skupnih programov), a ne na račun zapostavljanja in zanemarjanja celote, ki je gotovo manj sposobna. Smešno in nepravilno bi bilo n. pr. razredno delo, ki bi nudilo najboljšim še in še novega znanja, povprečni in slabši učenci pa bi na njihov račun zaostajali v napredovanju. Isto je s telesno vzgojo! Povprečna sredina nam bodi merilo, ravnajmo se pa raje po slabših kot boljših in tako bomo s svojim delom čim več koristili.

Še na nekaj bi rad opozoril! Posebno pazljivost je treba posvečati izbiri snovi, ki jo z mladino prelevamo in vadimo. Vsem starostnim dobam niso primerne vse vaje, zato bodi vsakokratni program izbran glede na material in starostno dobo tega! Pri tem je važen in potreben posvet z zdravnikom in pa študij vaj in mladine, ki bo te izbrane vaje izvajala. Pa še na najvažnejše ne pozabimo: Z vajami vplivajmo ne samo na telesni, ampak tudi na srčni razvoj, vzgojiti moramo predvsem človeka, ne n. pr. le dobrega telovadca! Recepti so tu nemožni, tu sta voditeljeva osebnost in njegova sposobnost vplivanja na mladino vir lepšim dnem, ki naj jih doživi naša mladina, polna zadovoljstva in zdravja!

(Dalje.)

Prof. H. Bajuk

Ali naj damo otroka v gimnazijo že iz 4. razreda?

Dosti je bilo že govorjenega in tudi pisanega o vstopu v srednjo šolo in o nalogah srednje šole. Ker pa imamo vsako leto veliko staršev, ki prvič s skrbjo pošiljajo svoje ljubljence v gimnazijo, si štejem za dolžnost, da jim posvetim nekaj vrstic. V kolikor one ne bodo prišle staršem naravnost v roke, prosim tovariše iz ljudskih šol, na katere se bodo morda starši v zaupanju obrnili po nasvet ali katerim bodo skrbni tovariši sami dajali navodila, da jih seznani s sledečimi mislimi, do katerih sem prišel v teku svojega službovanja kot profesor, pa tudi kot oče.

Na gornje vprašanje bi kratko odgovoril sledeče: Ne pošiljajte v gimnazijo otrok, ki so premladi ali ki so si pridobili premalo samostojnosti v ljudski šoli. Seveda ni stvar tako enostavna, kot bi bilo videti na prvi pogled in bo treba še marsikaj obravnavati v zvezi s tem vprašanjem, vendar v splošnem velja gornje pravilo.

Prva ovira nastane namreč tam, kjer se s 4. razredom šolanje tako rekoč konča. Učitelj seveda ne more dvema ali trem ali celo enemu samemu posvetiti potrebne pozornosti, marveč mora biti buditelj duha vsem otrokom. V takih primerih pač ne bodo tovariši na ljudski šoli vzeli kot kako nezaupanje z naše strani, če opozorimo starše otrok na manj organiziranih šolah na prakso, ki je bila včasih v navadi, da so starši otroka pred vstopom v srednjo šolo poslali za eno leto v ljudsko šolo v kraju gimnazije. Važno je namreč tudi učenčevo okolje, ki je v mestnih šolah, iz katerih bo večina šla v gimnazijo ali vsaj meščansko šolo, mnogo bolj usmerjeno v učenčevo vsestransko duhovno buditev in se v to okolje veliko lažje uživi učenec v ljudskošolski dobi kot pa v gimnaziji, kjer je priporočljivo, da že ima neko usmeritev k duhovnim vred-

notam. Največkrat bodo seveda v tem primeru igrali vlogo izdatki za vzdrževanje otroka v mestni ljudski šoli, ko jih itak bo še vedno preveč v teku študija na gimnaziji, ali kdor se bo kljub temu odločil za to, dvomim, da bi se kesal.

Čemu pa naj bi otroci sploh hodili v 5. razred? Jasno je, in to bi hotel tu ponovno poudariti, da ne bo kakšnega nesporazuma, da otrokom ni potreben 5. razred zaradi učne snovi, zaradi gradiva, vse to bodo po večini — to moram poudariti — dobili v 1. in še v 2. razredu gimnazije, ampak da dozore, da se navadijo čimbolj samostojnega mišljenja in čim točnejšega izražanja svojih misli. Za to gre in zato priporočam obisk 5. razreda ljudske šole, in to še bolj kot pa predhoden obisk 1. razreda meščanske šole. Meščanska šola ima svoj ustroj in je 1. razred že grajen kot temelj posebne usmerjenosti ter ne more služiti kot priprava za gimnazijo.

Pa še en važen razlog me nagiblje, da staršem priporočam, da otroka vpišejo v 5. razred. Res je sicer, da prvi in deloma drugi razred srednje šole ne predstavlja nekaj posebno težkega za normalno razvitega otroka, ali gradivo in delo se v gimnaziji iz leta v leto stopnjuje bolj kot pa rastejo mlade duševne pa tudi telesne moči. Nešteto staršev in njih otrok je že obžalovalo prezgoden vstop v gimnazijo, ko so prišli v 4. ali kak višji razred srednje šole, mu pa niso bili dorasli. Najbolj se to opazi v dobi pubertete in je tako na primer statistika neke meščanske šole neko leto izkazala, da so vsi trinajstletniki v tretjem razredu padli, brez dvoma zato, ker niso bili dorasli zahtevam tega razreda. In kar je najhuje pri tem je to, da v gimnaziji ni mogoče prekiniti študij: v enem letu izven šole izgubi učenec ves stik z že predelano stvarino, da ob nadaljevanju ne ve kje začeti. To se najbolje vidi pri učencih, ki so pri nižjem tečajnem izpitu odklonjeni za leto dni, in mnogi od njih so prišli do te katastrofe ravno zaradi prezgodnjega vstopa v gimnazijo.

V ljudski šoli naj otrok uživa svojo mladost, naj razvija svoje moči, kolikor mu je mogoče, ko pa vstopi v gimnazijo, mora prijeti resno za delo in se ne pustiti zapeljati od navidezne lahkote, ampak si zgraditi trden temelj, ker ga bo rabil skozi vse naslednje razrede. Dobro predelani prvi razredi so pol uspeha v višjih!

Nekateri imajo pomisleke: če ne bo zdelal prvega razreda, bo pa drugo leto lažje delal, ker bo že navajen gimnazije. Usodna zmota! — po mojem vsaj. Učenec se bo res navadil gimnazije, ampak tudi razvadil: v enem letu se bo ravno naučil, koliko in kako mora delati, da bo z najmanjšim trudom dobil še dober red. To pa je najžalostnejša prikazen na gimnaziji, ki pa žalibog ni redka. — So sicer učenci, ki so se kasneje popravili, vendar pa le, če so se drugo leto prav resno poprijeli. Vendar jim je vedno bilo nekoliko neprijetno ob zavesti, da so zaostali.

Zato je najbolje, da otroci svojo mladostno dobo v ljudski šoli prežive čim polneje, potem pa z vso potrebno resnostjo in zrelostjo začno s študijem v gimnaziji.

Edina izjema bi morda — o tem bi bilo zelo koristno narediti anketo — bila pri duševno in telesno izredno razvitih dekletih, to pa le pri res krepkih in razboritih, ker bi se v obratnem primeru težave z učenjem v višjih razredih pri dekletih še neprimerno bolj maščevale na telesnem in čustvenem razvoju kot pri fantih.

Iz šolskega življenja

Hospitacijsko poročilo za II. oddelék. — Število otrok 45. Navzočnih 44, odsoten 1. Šolski obisk vzoren. Vzgoja: Po zadržanju

učencev človek takoj uvidi veliko pedagoško nastrojenost učiteljice. Že po vedenju učencev se da posneti, da so oblikovani v

ljubezni, stremeči za tem, vzgojiti izročeno ji mladino versko, narodno in srčno-kulturno, pri čemer pa ne zanemarija tudi umske vzgoje. Navedeno mi potrjuje že lepo zadržanje in pa lepopisna vaja, ki so jo imeli ob mojem vstopu v razred. Vsi učenci krasno pišejo, kar je moči doseči le tam, kjer učenci ljubijo učiteljico, ki jim je vzor in jo zato tudi posnemajo. Da bi se prepričal, če bodo pisali tudi na liste tako kot pišejo v zvezke, sem jim razdelil lističe, na katere so napisali nekaj stavkov. Uspeh enak onemu v zvezkih. Vzgoja tedaj odlična.

Pouk: Da bi dobil jasen in pravilen vpogled v umsko šolsko delo učiteljice, sem z njenim dovoljenjem napravil nastopni poskus: Na razdeljene jim lističe naj bi napisali učenci pet stavkov, in sicer: enega z eno samo besedo, drugega z dvema, tretjega s tremi besedami itd. Rezultat je bil: Od 44 učencev je napisalo pravilno vseh pet stavkov 20 učencev, kar je 46%, 17 učencev je napisalo tudi po 5 stavkov, toda bilo je v njih po več besed, kakor pa sem jih zahteval. To je približno 40%. 7 učencev je imelo poleg pogrešk glede števila besed še po nekaj pravopisnih pomot, kar da 14% skupnega uspeha ali neuspeha. Po vsem tem je dobilo po mojem redovanju odličen uspeh 20, prav dober 17 in dober 7 učencev. Slab in nezadosten pa nobeden. Zanimivo je tole dejstvo: od 44 navzočih učencev se je v stavkih spominjalo mater 35 učencev, očeta pa le 20 in šole 23. Drugih oseb, ki so v zvezi z družino, so se spomnili: v 5 stavkih sester, v 3 otrok. Iz šolskega in družinskega življenja: v 12 stavkih Jezusa, v 2 nadzornika in v 3 stavkih tudi ptičic. Iz vsega tega se vidi, da živijo ti otroci le še v družinskem in šolskem krogu, kar je tudi pravilno. Čim dlje obdržimo otroke v krogu družine in šole, tem bolje zanje. To, da javnost tako rada odteguje otroke družinskemu vplivu, je napačno. Nobena organizacija ne more nadomestiti družine in šole. Cenjeno tovarišico vljudno prosim, da po možnosti vpliva na starše, ki naj otroke obdrže kolikor dolgo pač morejo — v občestvu družine in šole.

Hospitacijsko poročilo za I. oddelek ljudske šole v P. Razredna učiteljica Breda Leposlava. Število otrok: 31, odsotnih nič. Obisk sijajen.

V tem oddelku sem bil 18. maja. Tedaj pa sem bil opozorjen, da se oddelek pri-

pravlja na prejem prvega sv. obhajila. Odšel sem iz oddelka. Vest mi ni pustila, da bi jih motil v pripravah na prejem svetotajstev. Pred odhodom iz razreda sem se le informiral pri gospe učiteljici, če je bil že v oddelku g. okr. šolski nadzornik. To vprašanje pa so čuli tudi učenci. In ko sem prišel dne 25. maja drugič v oddelek, so mi hiteli takoj po pozdravu pripovedovati, češ: sedaj pa je bil že prišel g. nadzornik, pa odšel nam je prehitro.

Jaz bi bil rad vedel, kaj je bil ta ali oni vprašan po gospodu nadzorniku, pa sem zvedel, da je gospod nadzornik le pregledal — uradne spise in pismene izdelke učencev, na kar da je odšel. Pripovedovanje učencev je v moji duši napravilo vtis, da bi bili učenci prav radi vprašani in da bi se z odgovori tudi radi postavili pred gospodom nadzornikom. Lepa želja! Preden sem posegel v pouk sam, so mi še na ljubezniv način zatožili gospo učiteljico, češ da ni znala računov, ki jih je pisala na šolsko desko, pa da so ji morali oni narekovati račune. Iz vsega vedenja in obnašanja otrok sem takoj uvidel, da imajo učenci tega oddelka sijajno pedagoško nastrojeno elementarko. Začel sem nekoliko izpraševati. Povedal sem jim besedi: učenec, pisati. Učenci so mi nato napravljali stavke, da je bilo veselje. Prešli smo v računstvo. Pri branjevkah za vodo smo se pomudili. 1 kg češenj stane 12 din, koliko $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$? Ali $\frac{1}{4}$ kg stane 3.50 din, koliko $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ kg? Pri odgovorih so vsi učenci živahni, aktivni, kar priča, da so v predpisnem jim krogu tudi umsko zelo podkovani. Vzeli smo branje. Z velikim veseljem so deli »Preljubo veselje« na klop. Brali so tam, kjer je kateri hotel. Nekateri so hoteli brati le tiste sestavke, ki jih v šoli še niso brali. Nekaj učencev je v oddelku, ki hoče brati že smiselno, estetsko — vsi pa že berejo gladko mehanično. Raznolikost tiska jih ne moti. Ogledal sem si še pisavo učencev v domačih zvezkih. Učenci so mi morali pokazati najprej najlepše pisane strani, nato pa take, kjer imajo kake madeže. Pa teh nimajo mnogo. Pričakoval sem jih glede na živahnost otrok več. Pisava odgovarja tej starostni stopnji otrok. Končno so mi posamezni učenci še zapeli pesmice. To so radi storili in se niso nič obotavljali ali ženirali. Znak domačega zaupanja, ki ga imajo učenci do gospe učiteljice, ki jim je duševna in srčna mati, kakršna sodi v I. oddelek ljudske šole.

Knjižerne vesti

Jan Plestenjak: »Bajterska kri«. — Vrtčeva knjižnica — zvezek 4. Izdala Slomškova družba v Ljubljani 1940. Imenovana povest je izšla kot druga knjiga letošnje

»Vrtčeve knjižnice«, ki izhaja kot priloga »Vrtcu«. Povest je bila nagrajena s. častno nagrado Slomškove družbe.

Opisuje življenje revne družine tam ne-

kje v loških hribih, kjer se ljudje pehajo za boren košček kruha in ljubijo ta svet nad vse. Janez, sin vojne vdove, pride s pomočjo strica najprej v samostan kot strežnik, pozneje pa mu dobrotniki omogočijo nadaljevanje učenja v srednji šoli. Tako pride v zavod sv. Stanislava, ki ga opiše pisatelj s posebno ljubeznijo v prav svetli luči. Ta poglavja vsebujejo mnoge zanimivosti iz dijaškega življenja, pisane dogodka z lepimi vzgojnimi tendencami in izvrstne karakteristike sošolcev in profesorjev. Vse to bo zanimalo one, ki so kdaj živeli v podobnih prilikah in prav tako tiste, ki opazujejo tako življenje iz dalje.

Med šolanjem umrje Janezu še mati. Zdaj bi moral siromašni dijak zapustiti šolske klopi in se vrniti domov, kjer mlajši brat Lojze sam gospodari in se trudi, da bi ohranil dom. Janeza pa se usmili zavod in drugi dobrotniki, da dovrši šolanje in postane duhovnik. S tem je izpolnil tudi najbolj vročo željo rajne matere in v vojni padlega očeta.

Med poglavji je nanizanih polno lepih prizorov iz kmetskega življenja, ki se ga udeležuje dijak v počitnicah. Z bratom Lojzetom sta vsa navezana na zemljo in se medsebojno podpirata. Življenje in trpljenje na hribovskih kmetijah je opisano s posebno ljubeznijo.

Iz celotne povesti veje diha domače zemlje, ljubezen do nje in medsebojna povezanost družin, ki živijo in trpe v teh samotnih krajih. Lepo je orisana zlasti ljubezen med otroki in starši. Dijak Janez ne išče v počitnicah raznih zabav, ampak posveča svoje telesne moči revnemu domu. To je njegov šport, ki je prav tako zdrav in povrh še koristen, da, naravnost oblikovalen v vzgojnem smislu.

Vse te tendence in še mnogo drugih je vpletel Plestenjak neprisiljeno v to svojo povest. Njegovo pripovedovanje je prijetno, slog zelo lep in samonikel. Uporabil je mnogo izvirnih izrazov, ki so doma v teh krajih. Vse to kaže, da pisatelj dobro prisluškuje nepokvarjeni ljudski govorici in jo pravilno posnema.

Snov povesti je življenjska, delo je pisano napeto in značaj oseb so prav nepotvorjeni. Imamo že poročila, da bero povest z velikim zanimanjem otroci in odrasli. Odličen književnik je v nekem poročilu navedel, da je to najboljša mladinska povest, ki je izšla v zadnjem času.

Tudi vnanja oblika je prav lična. Knjigo krasi 15 slik, ki jih je izvršil slikar Jan. Mežan s pravim razumevanjem in umetniškim okusom.

Zaradi podrazitve vseh tiskarskih potrebščin je še posebnega priznanja vredno, da izdaja Slomškova družba tako obširna dela kot dar naročnikom »Vrtca«.

Delo priporočamo še posebej kot zelo primerno za šolske knjižnice. J. N.

Pax et Bonum. Spominski listi, posvečeni sedemstoletnici minoritskega samosta-

na v Ptuj. Izdal in založil minoritski samostan v Ptuj. Tiskala Mohorjeva tiskarna v Celju. Cena: Vezana 50 din, broširana 40 din. V proslavo izrednega jubileja — sedemstoletnice — minoritskega samostana je bila izdana ta knjiga. Vsebina je: Fran Tersegly: Pomen katoliških redov. Fr. dr. Jeronim Mileta: Zgodovina minoritskega reda. P. Mirko Godina: Štajersko-avstrijska minoritska provinca, Samostani štajerske minoritske province, Jugoslovanska minoritska provincija, Vrsta provincialov avstrijske, štajerske in jugoslovanske provincije, 700 letnica minoritskega samostana v Ptuj, Samostan sv. Petra in Pavla v Ptuj, Deško semenišče, Župnija sv. Petra in Pavla v Ptuj, Dušni pastirji, Župnija Sv. Trojica v Halozah, Župnija Sv. Vid pri Ptuj, Avgust Kos: Dobrotniki minoritskega samostana v Ptuj. France Stele: Župnija Ptuj-ska gora. Ladislav Mlaker: Očetje minoriti v narodnem življenju Ptuja. Dr. Alojzij Remec: Poslanstvo ptujskih minoritov med Slovenci. Styriacus: Ptuj-ska ljudska šola v minoritskem samostanu. P. dr. Marijan Gorkošek: Dijaški dom v Ptuj pod upravo oo. minoritov, Fran Alič: Minoritski samostan in dijaška kuhinja v Ptuj. Ksaver Meško: Samostanska dobrotelost. Rodbina Guffante. Vsa vsebina je zelo zanimiva in poučna. Veseli smo knjige — zlasti mi slovenski učitelji, ker nam nudi snov za zgodovinski pouk. Knjigo naj bi si nabavila vsaka šolska knjižnica, da bo učitelj lahko segel po nji, ko se bo pripravljaj na zgodovinski pouk. Knjiga je pisana v lepem jeziku in jo krasi prav lepe slike. Posvečena je možem, ki za samostanskimi zidovi niso pozabljali dolžnosti do svojega naroda, ustvarjali in utrjevali v njem narodno zavest in tako pomagali graditi temelje današnji jugoslovanski državi, kakor pravi dr. Remec — str. 147.

Aleš Ušeničnik. **Izbrani spisi II.** zvezek. Ljubljana 1940. Založila Jugoslovanska knjigarna. Zunanja oblika prav lična. Velikost kot I. zvezek — čez 300 strani. Cena 90 din (v subskripciji 50 din). Vsa snov je razdeljena v tri poglavja: I. Naš čas in naše krščanstvo. II. Misel, volja in dejanje. III. umetnost. V prvem poglavju razpravlja pisatelj o nastopnih zadevah: Naš čas, Pozitivizem — veliko zlo naše dobe, Zoper pozitivizem, Dekalog v slovu in politiki naše dobe, Naše krščanstvo, Novo življenje, Razvoj religije, Življenje in forme, O religioznosti in religiozni vzgoji, Pesimizem in optimizem, Krščanski idealizem. V II. poglavju so nastopni članki: Moč idej, Filozofija dejanja, O vzgoji volje. V III. poglavju pa naslednji: Večnostni pomen umetnosti, Umetnik in npravna odgovornost, Umetnost in npravnost, Umetnost in kritika. V člankih I. poglavja razpravlja pisatelj o veri, npravnosti in kulturi. Priznava velikanski napredek našega časa, ki pa je kljub temu razdvojen in brezupen. Vzrok temu pojavu vidi

avtor v negaciji vsega nadčutnega in nadnaravnega. Pisatelj vidi velike rane v našem času, posebno kako se gazijo naravni zakoni, ki jih moremo zdraviti le s krščansko filozofijo, to je z uveljavljanjem njenih načel v naši inteligenci. Več luči v duševno temo!

V II. poglavju so posebno za učitelje zanimivi članki O religioznosti in religiozni vzgoji. Opozarjam na članek, v katerem odgovarja pisatelj dr. Gogali na njegov članek o religioznem vzgajanju, ki je bil objavljen v Času, letnik 1935/36. Pa so še drugi članki, ki so glede vzgoje zelo poučni in tudi psihološko globoko utemeljeni, zlasti članek O vzgoji volje, ki ga konča: Uporabimo torej načela duhovnih vaj, načela meditacije in askeze na vse življenje, vzgajamo po njih že mladino, in zrastle bo nov rod, rod krepkih volja!

V tretjem delu zvezka so članki o umetnosti. V teh člankih uvršča pisatelj umetnost na mesto, ki ji gre, ker se umetnost v življenju navadno precenjuje ali pa podcenjuje. Umetnost naj služi vzgoji duha in srca. Še več! V umetnosti je iskati nagibov božje ljubezni. Vse umetniško prizadevanje naj stremlje k čistemu viru vse lepote, pravi pisatelj. V posebnem članku dokazuje, da je umetnik tudi odgovoren za svojo umetniška dela, ki vplivajo na posameznika in na ljudstvo. Vplivajo lahko dobro ali slabo, kakršna je pač umetnina. Če umetnina ne dviga človeka v višje duhovno mišljenje in čustvovanje, sploh umetnina ni. Prvo načelo pri umetnini je: Umetnina se mora skladati z pravostjo. Pri umetninah je gledati tudi na obliko, ki naj bo izraz ideje. Prav lepe so še vse daljne razprave, ki kažejo avtorja kot velikega mojstra jasnega in lepega izraza. Kot I. zvezek, tako spada tudi ta v knjižnico vsakega učitelja. Vsak učitelj lahko veliko pridobi po študiju Ušeničnikovih del v logičnem in psihološkem pravcu.

Robert Hitchens: Alahov vrt. — Roman. Izdala Jugoslovanska knjigarna. In angleščine prevedel prof. Anton Anžič. Alahov vrt pomeni razveseljivo novost na našem knjižnem trgu. S prevodom »Alahovega vrta« smo dobili glavno delo, pri nas malo znane angleškega pisatelja Roberta Hichensa. Knjiga pa je tudi novost zaradi svoje nenavadne vsebine in okolja, v katerem se dogaja. Je to roman dveh ljudi: žene, ki se je naveličala velikomestnega življenja in moža, ki je pobegnil iz samostana, da bi spoznal in okusil življenje. — Dominika Enfilden, bogata aristokratska Angležinja, se naseli ob robu puščave v upanju, da bo v samoti, odtrgana od burnega življenja Evrope, uživala mir in pokoj. V isti kraj pa se zateče tudi Boris Androvski, pobegli menih. Kakor Dominika, išče tudi Androvski v puščavi miru, kajti v njegovem srcu je razkol. Pozabiti hoče svojo preteklost, toda vest mu kliče, da je zapustil Boga, kateremu je obljubil večno zvestobo. — Med Dominiko in Androvskim vzklje ljubezen. V vaški cerkvi se poročita in v viharju odjahata v puščavo —

na poročno potovanje. Tu — v Alahovem vrtu — uživata svojo srečo. Toda Dominika slutiti, da nosi Androvski v svojem srcu skrivnost. Po dolgih duševnih bojih ji Androvski razkrije svojo preteklost. Dominika junaško prenese udarec, odpove se svojemu možu, ki se spravi z Bogom, in sama ga pospremi nazaj med tihe samostanske zidove. Ona pa se naseli na robu puščave, kjer živi s svojim otrokom v lepih vrtovih grofa Anteonijsa ob mislih na molčečega meniha, ki je prinesel smisel v njeno življenje, pa se mu je morala tako hitro odpovedati.

Iz romana veje velika resnica, da velika žrtev ali odpoved dela človeka plemenitega. Zelo lepi so opisi puščave in njenih prebivalcev — Arabcev. Pisano življenje v puščavskih mestih daje delu posebno pestrost. Plemenit lik je grof Anteoni, ki v mohamedanstvu najde smisel življenja.

»Alahov vrt« je velika umetnina; mnogo so ga prevajali in tudi film, narejen po njem, je dosegel izreden uspeh. Iv.

Fran Erjavec: Zbrano delo, 4. zvezek. Uredil Anton Slodnjak. Založila Jugoslovanska knjigarna. Četrti zvezek Erjavčevih zbranih del obsega poslednje ohranjene poglavje Domačih in tujih živali: »Golazen« ter »Naše škodljive živali v podobi in besedi«. Knjigi pa je še pridani spis o »Ribah« izpod peresa prof. Rafaela Bačarja, kajti znano je, da je Erjavec pripravljal opis »najzanimivejših sladkovodnih rib in nekaterih morskih«, ki pa se je na žalost izgubil.

V prvem delu opisuje Erjavec pod skupnim naslovom »Golazen« plazilce in krkone. So to mojstrski opisi kač, želv, kuščarjev, žab in ostalih plazilcev. Posebno lepi so opisi slepca, krokodila, martinčka in žabe. Prijetno pripovedovanje prepletajo zanimivi dogodki ljudi v srečanjih z živalmi. Poglavje o škodljivih živalih pa obsega opise različnih zverj, nevarnih človeku in živini, opise najrazličnejših zajedalcev od trakuje do malega klopa; opisan je tudi ves mrčes od obada do gnusne uši in stenice. Dodano poglavje »Ribe« pa je prava galerija vseh mogočih rib od kita do postrvi, ki bo posebno dobrodošel našim ribičem.

Erjavec je zastopnik tako zvane poljudno znanstvene literature, ki je pri nas še zelo malo razvita. In prav v tej stroki nima sebi enakega. V njem sta se združila v harmonično celoto umetnik-pisatelj ter znanstvenik. Njegovo delo ni samo koristno, kakor kak učbenik, temveč tudi velike literarne vrednosti. In prav v tem, da je znal tako znanstveno snov obdelati s tolikšno pisateljsko domišljijo in jo tako približati ljudstvu, je njegov pomen. Kar pa mu daje še posebno vrednost, je njegov nepokvarjeni jezik. Erjavčev slog je domač, krepak, nezumetničen. Poleg tega pa je delo pretkano s pisateljevim zdravim humorjem. Kar je za Nemce Brehm, to je za nas Erjavec.

Naj ne bo šolske knjižnice, ki ne bi vsebovala Erjavčevega zbranega dela! Iv.

Poročila družbenih podružnic

Dne 14. aprila je bil občni zbor naše podružnice v Celju.

Predsednik Janko Kramer je z lepim pozdravnim nagovorom otvoril zborovanje. Na programu sta bili dve predavanji.

G. prof. dr. Kolarič nam je v svojem predavanju: »O jezikovnem pouku materinega jezika v osnovni in srednji šoli« prikazal na zanimiv način, kakšno jezikovno snov predpisujeta načrta obeh šol; kako se goji materin jezik na srednji šoli, ki tvori prehod iz osnovnošolskega analitičnega pouka v sistematično delo; kako pripravljajmo osnovnošolsko mladino na sprejemni izpit in daljnji pouk v srednji šoli.

Tovariš Z. Kotnik pa nam je v svojem referatu osvetlil razvoj ljudskega šolstva v Gornjem gradu. Poudarjal je zahtevo po izboljšanju učnih načrtov, knjig in učil, po enostavitvi šolske uprave in čim tesnejšem sodelovanju doma s šolo.

Za tem sta sledili poročili blagajnika in tajnice. Blagajnik tov. Bratkovič je poročal, da so skoraj vsi člani že poravnali svoje obveznosti. Denar se je porabil za pisarniški material in druge izdatke, nekaj denarja pa je še v blagajni.

Tajniško poročilo:

Naša podružnica stopa že v tretje leto svojega obstoja. Kakor je začetek vsakega dela združen z ovirami in žrtvami, tako je tudi naša organizacija morala od zunaj odbiti marsikateri udarec in napad. Na znotraj pa je morala čuvati sveti plamen vzvišenih idej, ob njih voditi junaške in požrtvovalne člane, navduševati malodušne in privabljeni še ostale v svoj krog.

In tako naša podružnica že po dveletnem delovanju lahko pokaže uspehe. Saj je v podružnici včlanjenih 86 članov, ki hočejo svoje življenje in delo uresničiti po svojem velikem vzorniku A. M. Slomšku.

V letošnjem poslovnem letu smo imeli 4 seje in 4 zborovanja, ki so bila vsebinsko bogata zaradi lepih predavanj z naslednjimi temami: Jedro novejšje pedagogike (ban. nadz. Bobič), Metoda proučevanja kolonizacije na slovenskih tleh (prof. Blaznik), Kaj je aktualnega v šolski vzgoji (tov. Bratkovič).

Razen tega smo pri dveh praktičnih nastopih v zavodu šolskih sester lahko opazovali, kako potrebno je, da se pouk prepleta z vzgojnimi in verskimi nauki.

Vsak sestanek je bil združen z živahno debato, ki je pokazala, da se naše katoliško učiteljestvo še vedno ogreva za ideje, ki so morda drugim malopomembne, njemu pa življenjsko važne. Dal Bog, da bi vztrajali v tem duhu, prižigali luč pravega spoznanja tudi drugim in tako širili in globili delo za plemenito vzgojo mladine.

Nato so bile volitve. Soglasno je bil potrjen stari odbor s predsednikom Jankom Kramerjem.

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

NAJMODERNEJE UREJEN GRAFIČNI ZAVOD
KAMNOTISK / OFFSETTISK / BAKROTISK / KLIŠARNA
KVALITATIVNI IZDELKI V TISKARNI IN **KNJIGOVEZNICI**

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

ZALOŽBA ŠOLSKIH IN DRUGIH KNJIG
ZALOGA DOMAČEGA IN TUJEZEMSKEGA DOBREGA TISKA
PODRUŽNICA „NIČMAN“ V LJUBLJANI: BOGATA ZALOGA DEVOCIJO-
NALIJ, KNJIG, ŠOLSKIH IN PISARNIŠKIH STVARI

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE

**LJUBLJANA
KOCEVJE
MARIBOR
CELJE**

VLOGE OBRESTUJE PO NAJVIŠJI OBRESTNI MERI
CENENA POSOJILA DAJE NA REDNO ODPLAČEVANJE
Z A N J E N E V L O G E J A M Č I **DRAVSKA BANOVINA**

**Tovariši! Zbirajte oglase, ker s tem podpi-
rate svoje strokovno glasilo! Upravištvo.**

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog Din 420.000.000

Lastne rezerve " 28.650.000

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Z a v s e o b v e z e h r a n i l n i c e j a m č i

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA